

Tato kapitola se věnuje jednomu specifickému morálnímu problému: je správné zabíjet zvířata jen proto, abychom uspokojili naši zálibu v jejich mase? Ve 20. kapitole, Podobá se morálka brýlím?, si kladu trochu jinou a zásadnější otázku: co je morálka a odkud se bere?

DALŠÍ ČETBA:

Základní literaturu v této oblasti, čtivou a poutavou, představuje:

Peter Singer, *Osvobození zvířat* (Práh, Praha 2001).

Krátký přehled mnoha klíčových argumentů vám poskytne:

David DeGrazia, *Animal Rights* (Oxford University Press, Oxford 2002).

TRANSPLANTACE MOZKU, „TELEPORTACE“ A ZÁHADA OSOBNÍ IDENTITY

STUPEŇ NÁROČNOSTI FILOZOFICKÉ GYMNASTIKY

ROZCVIČKA STŘEDNÍ ZÁTĚŽ NÁROČNĚJŠÍ CVIČENÍ

Jednoho dne jsem listoval starým fotografickým albem. Jak jsem si ho prohlížel, viděl jsem fotky sebe sama v různých fázích života. Tahle je z promoce, tu jsem ve své první školní uniformě a tady zase v dětské postýlce. Zaujalo mě, jak jsem se za ty roky změnil, tělesně i duševně. Například mám teď daleko větší tělo a pozoruhodně se rozšířila moje zásoba vzpomínek. A přece jsem to byl na každé fotografii stále já, přes všechny ty změny. Co mají všichni ti lidé na těch fotografiích společného, říkal jsem si, co z nich dělá mne? Co dělá ze všech těchto jednotlivců jedinou osobu? Co je podstatou toho *být mnou*?

Teorie živočišného těla

Zde je na tuto otázku jedna přijatelná odpověď. Když se podívám na fotografie v mém albu, vidím pokaždé týž živý organismus – příslušníka druhu *Homo sapiens*. Nemyslím tím, že je to v každém případě táž hromada hmoty. Materiál, z něhož se mé tělo skládá, je průběžně obměňován, proto v mém dnešním těle je jen maličký zlomek atomů, které tvořily mé tělo, když mi byly dva roky. Na každé fotografii vidím spíš téhož živého tvora, téhož živočicha, v různých fázích jeho vývoje. Každý člověk je ve své podstatě živoucí. Pokud je tomu tak, potom nezbytně každý člověk je definován svým živočišným tělem.

Nazývejme tuto teorii o tom, co lidé jsou a co je definuje, *teorií živočišného těla*. Je jasné, že teorie živočišného těla nezničí příliš

přijatelně. Alespoň pokud začnete brát v potaz případy jako je ten následující.

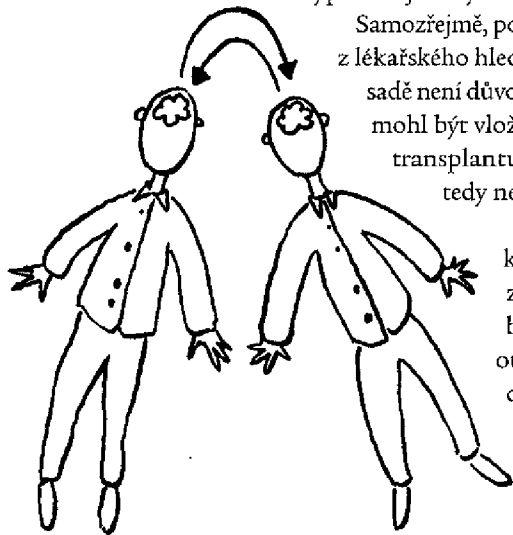
Případ transplantace mozku

Jedné noci, zatímco Freyja a Ferne spí, se mimozemšťané snesou shůry a přistanou se svým létajícím talířem před jejich domem. Vplíží se do jejich ložnice a provedou tu náročný chirurgický zákrok. Otevřou Freyjinu a Ferninu lebku a opatrně vyjmou jejich živé mozky. Nato mimozemšťané s pomocí moderní technologie mozky vymění, vloží je do opačného těla a pečlivě napojí všechny nervy a další vedení. Potom opět lebky zavřou a pomocí své speciálně vyvinuté techniky zahojí jizvy tak, že jsou neviditelné. Nakonec odletí.

Druhý den ráno se ti dva probudí. Člověk ve Freyjině posteli vyskočí z postele a pohlédne dolů. Tělo jako by se změnilo. A když se podívá do zrcadla, zažije šok. V zrcadle vidí Ferninu tvář, nikoli tvář, na kterou je zvyklá. Potom uvidí dvěma vcházet někoho, kdo vypadá jako ona. „Co se stalo?“ řekne. „Proč vypadáš jako já a já vypadám jako ty?“

Samozřejmě, podobná operace dosud není z lékařského hlediska možná, nicméně v zásadě není důvod, proč by lidský mozek nemohl být vložen do jiného těla. Již nyní transplantujeme orgány a údy, proč tedy ne celé tělo?

A nyní si položte otázku: kdo z nich je Freyja a kdo z nich Ferne? Většina z nás by na tuto otázku, která má otestovat naši intuici v podobných případech, odpověděla, že ti dva si vyměnili těla. Freyja nyní má Fernino tělo a Ferne má Freyjino.

Ale proč? Koneckonců, pokud bychom jim vyměnili nějaký jiný orgán – řekněme játra nebo srdce –, osobnost by se spolu s ním nepřenese. V čem je mozek jiný?

Odpověď samozřejmě zní, že je to především mozek, který determinuje člověka psychologicky. Například vaše vzpomínky, schopnosti a různé osobnostní rysy, to vše je z velké většiny produktem schématu vašeho mozku – toho, jak jsou propojeny neurony, poměru chemických látek a tak dále. A tak když je Fernin mozek přemístěn do Freyjina těla, stěhují se spolu s ním i Ferniny psychologické vlastnosti. Zeptejte se člověka ve Freyjině těle, kdo je, a odpoví vám „Ferne“, protože má všechny Ferniny vzpomínky a různé další osobnostní rysy. Samozřejmě je to ve všech ohledech dál Ferne, až na tu skutečnost, že má nyní Freyjino tělo. Tak se mi to přinejmenším jeví.

Problém teorie živočišného těla

Pokud je však moje intuice správná a Freyja s Ferne si vyměnily těla, je teorie živočišného těla neplatná. Přestože většina z nás si po celou svou existenci vystačí se stejným živočišným tělem, není to nezbytné, což znamená, že nemůže být správné prostě ztotožňovat člověka s jeho živočišným tělem. I když nyní máte své dané tělo, v zásadě je možné, že ho jednou vyměníte za jiné.

Teorie mozku

Zdá se tedy, že teorie živočišného těla je neplatná. Ale co kdybychom tuto teorii poněkud opravili? Co kdybychom tvrdili, že totožnost člověka není určována celým živočišným tělem, ale pouze jeho částí – mozkiem? Naše intuice v případě výměny mozků není s touto opravenou teorií v rozporu, protože, samozřejmě, v případě výměny mozků se daný člověk stěhuje spolu se svým mozkiem. Proto teorie, že jsme v podstatě náš mozek, je snad správná. Nazýváme ji *teorií mozku*.

K teorii mozku se však hlásí jen malý počet filozofů. Jednu z nejzřetelnějších slabín této teorie nám odhaluje následující případ.

Toto je záznamník mozku. Nasadíte ho někomu na hlavu, zmáčkněte tlačítko „start“ a přesně zaznamená schéma mozku dané osoby – jak jsou propojeny neurony, poměr chemických látek a tak dále. Všechny tyto informace jsou potom uloženy. Nasadíte helmu na hlavu druhé osobě a zmáčkněte příslušné tlačítko. Záznamník potom překonfiguruje tento druhý mozek přesně podle konfigurace prvního mozku. Neurony v druhém mozku jsou znovu propojeny tak, aby přesně odpovídaly propojením v prvním mozku. Také žlázy jsou přenastaveny, aby fungovaly stejně, a tak dále. Výsledkem je, že na toto druhé tělo jsou přeneseny psychologické vlastnosti, které byly předtím spojeny s prvním tělem.

Podobný přístroj v současnosti není technologicky možný, ale zdá se, že v podstatě není důvod, proč by v budoucnu nemohl být podobný přístroj vyvinut.

A nyní si představte, že místo výměny Freyina a Fernina mozku bychom použili záznamník mozku a s jeho pomocí bychom přesunuli Freyiny psychologické vlastnosti do Fernina těla a Ferniny vlastnosti do Freyjina těla. Otázka zní: kdo je nyní Freyja a kdo Ferne?

Intuice mi říká, že Freyja je nyní ve Fernině těle a Ferne zase ve Freyjini. Prostě si vyměnily těla. Člověk, který nyní má Freyjino tělo, se bude považovat za „Ferne“. Bude mít všechny Ferniny vzpomínky, duševní rysy a chybičky. Bude mít samozřejmě vše podstatné, co z něj bude činit Ferne.

A všimněte si, že do Freyjina těla nebyla přenesena žádná fyzická část Fernina těla, ani její mozek. Zdá se tedy, že ani teorie mozku nemůže být správná. V zásadě je možné, aby člověk vyměnil nejen své původní tělo, ale také svůj původní mozek.

Myšlenkové pomůcky: Filozofie a science fiction

V této chvíli si možná kladete otázku, zda je možné dospívat k nějakým filozofickým závěrům na základě sci-fi povídek: „Takové povídky nám samozřejmě neríkají vůbec nic,“ řeknete možná. „Koneckonců, nejsou ani pravdivé. Jak je možné dojít k nějakému filozofickému poznatku prostým vymýšlením fantastických příběhů?“

Zde je jedna z tradičních odpovědí na tuto otázku (a zda je přijatelná či ne, nechám na vás). Jako filozofy nás zajímá nikoli jen to, co je zrovna náhodou reálné, ale to, co je podstatné. Vědci zkoumají, jaké jsou věci ve skutečnosti – jaké jsou přírodní zákony, jaké je složení hmoty a tak dále. Jenže nás, filozofy, nezajímá pouze to, jaké co náhodou je, ale jaké to musí být, ať je to jak chce. Chceme se dopátrat toho, co je pravda v principu.

A dané tvrzení o tom, co je pravda v principu, můžeme zkoumat tím, že zkonstruujeme nějaký sci-fi scénář. Vezměte si například filozofické tvrzení, že každý člověk je v zásadě totožný se svým tělem, takže v podstatě není možné, aby se od svého těla oddělil. K vyvrácení tohoto tvrzení stačí vymyslet situaci, která je v principu možná a v níž se člověk od svého těla oddělí. Zda je popisovaná situace náhodou z lékařského, technologického či vědeckého hlediska opravdu možná, to už není důležité.

Teorie proudu

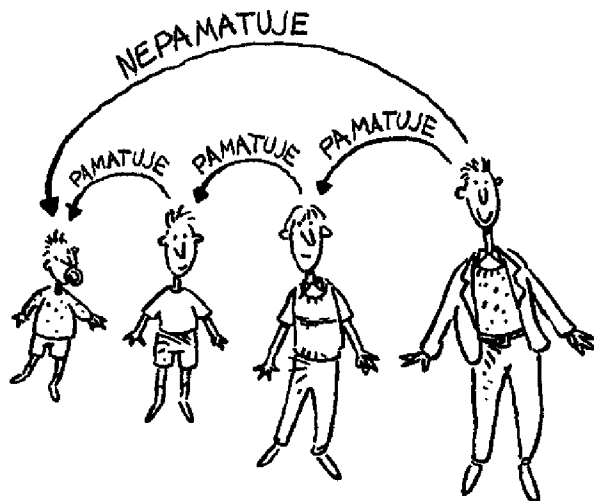
Ukázali jsme si, že přestože každý člověk má své vlastní živočišné tělo, jeho identita není s tímto tělem spojena. Spíše se zdá, že každý z nás je v podstatě spojen s různými psychologickými vlastnostmi, které mohou v zásadě přecházet z jednoho těla na druhé.

Samozřejmě, psychologické vlastnosti člověka se mohou měnit. Vezměte si například paměť. Má zásoba vzpomínek rok od roku roste a je mnoho věcí, které jsem zapomněl. Například si vůbec

nepamatuji nic z doby, kdy mi byly dva roky. I mé osobnostní rysy a schopnosti se od té doby dramaticky změnily. A přece zůstávám tímž člověkem jako v době, kdy mi byly dva roky. Proč?

Důvod toho, proč jsem tentýž člověk jako onen dvouletý chlapec, nespočívá podle mnoha filozofů v tom, že bychom byli psychologicky stejní – to nejsme –, ale v tom, že jsme psychologicky kontinuální.

Uvedu příklad psychologické kontinuity. Nepamatuji si nic z doby, kdy mi byly dva roky. Ale dejme tomu, že si pamatuji dobu, kdy mi bylo deset let. A dejme tomu, že v deseti letech jsem si pamatoval dobu, kdy mi bylo pět let. A dejme tomu, že v pěti letech jsem si pamatoval dobu, kdy mi byly dva roky. Potom existuje jakási vzájemně se překrývající řada vzpomínek, která mě spojuje takového, jaký jsem dnes, s mým já ve dvou letech. Psychologicky nejsem stejný jako ten dvouletý chlapec, ale jsme psychologicky kontinuální.

Pojmenujme si tuto teorii, že osobní identitu determinuje psychologická kontinuita, *teorií proudu*. Můžeme si představit, že identita člověka spočívá v proudu vlastností, proudu, který v podstatě může téct z jednoho živočišného těla do druhého.

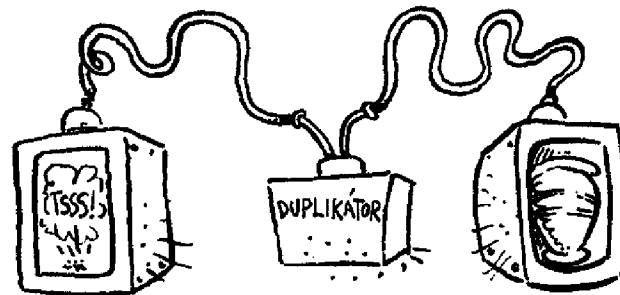
Samozřejmě, nenaznačují tu nic takového, že si lidé skutečně měňují těla. Ve skutečnosti pochybuji, že se něco takového kdy stalo. Chci tím pouze říct, že podle teorie proudu by se to mohlo stát.

Kdyby „vás“ zdvojili

Ukázali jsme si, že teorie proudu se zatím zdá být přijatelnější než živočišná teorie a teorie mozku, protože intuitivně platí jak v případě transplantace mozku, tak v případě záznamníku mozku.

Jenže teorie proudu má obecně známou slabinu. Tato slabina se nazývá *problém zdvojení* a hezky nám ji popisuje další imaginární případ.

Dejme tomu, že bude vyvinut stroj, který dokáže duplikovat hmotné předměty. Nazvěme tento stroj duplikátor. Umístíte nějaký předmět – řekněme vázu s květinami – do kabiny A, zmáčknete tlačítko „start“ a po krátké pauze se uvnitř zableskne a ozve se zasyčení. V kabině B se vytvoří replika vázy, do posledního atomu dokonalá.

Bohužel, během vytváření duplikátu vázy (který je složen ze zcela nových molekul), se původní váza v mžiku vypaří a zbude z ní na dně kabiny A pouze hromádka popela.

A teď dejme tomu, že do kabiny A vejdete vy a zmáčknete tlačítko „start“. Co se stane? Podle živočišné teorie umíráte, protože z původního živočicha, s nímž máte být totožní, zbyla pouze hromádka šedivého popela a v kabině B se zhmotní pouze někdo stejný jako vy.

Teorie proudu ale vidí věci jinak. Stroj vás nezabije, ale přenesení vás z kabiny A do kabiny B. To, co se objeví v kabině B, není pouze vaše kopie, ale vy sami. Pravda, nemáte už své původní živočišné tělo, v kabině B se zhmotní duplikát vašeho těla, ale podle teorie proudu je to jedno. Jelikož člověk, který se v kabině B objeví, má všechny příslušné psychologické vlastnosti, jste to vy. Fyzické předměty tento stroj pouze kopíruje, ale lidi přenáší.

Snad budete souhlasit, že v podstatě jste vlastně pouze přenesení z kabiny A do kabiny B. Teď ale dejme tomu, že k duplikačnímu přístroji je připojena ještě kabina, C, takže místo jednoho duplikovaného těla se nyní objeví dvě. Vstoupíte do kabiny A a zmáčknete tlačítko „start“. Které z duplikovaných těl, pokud vůbec nějaké, budete vy?

To už je problém. Jelikož jsou totiž oba tito budoucí jednotlivci psychologicky stejní jako vy, podle teorie proudu z toho vyplývá, že *oba* jsou vy. To je ale nemožné, protože ze skutečnosti, že jsou oba s vámi identičtí, by vyplývalo, že jsou identičtí i se sebou navzájem, což evidentně nejsou: jsou *dva*.

Tento problém zdvojení představuje snad nejzávažnější slabinu teorie proudu.

Myšlenkové pomůcky: Záměna dvou druhů „identity“

Začínající studenti filozofie se v této fázi debaty často diví a říkají něco v tomto smyslu:

Přece jste říkal, že duplikátor vyrábí přesné duplikáty. Takže lidé, kteří po zmáčknutí tlačítka z přístroje vyjdou, jsou naprosto stejní – jsou identiční v každém ohledu, fyzicky i psychicky. A teď najednou říkáte, že tito dva jedinci *nejsou* identičtí – že to *není* tentýž člověk. Takže si protiřekáte. Ve skutečnosti nevidím důvod, proč bychom nemohli říct, že ti dva lidé, kteří ze stroje vyjdou, jsou *oba* já. V čem je problém?

Tento údiv je pochopitelný. Je způsoben tím, že výrazy „identický“ a „stejný“ se používají dvěma rozdílnými způsoby. Dejme tomu, že jsou vyrobeny dvě ocelové kuličky. Tyto

kuličky se, dejme tomu, ve všech svých vlastnostech přesně podobají, do posledního atomu. Podle jednoho významu by se tedy dalo říct, že jsou „identické“ a „stejně“. Podle druhého významu by se však dalo říct, že nejsou. Protože kuličky jsou dvě, ne jedna. Nejsou identické ve smyslu „identity“, který vyžaduje, aby to byla jedna a táž kulička. Filozofové rozlišují tyto dva významy „identity“ tak, že první nazývají *specifickou identitou* a druhou *numerickou identitou*.

Teď je tedy jasné, že v této kapitole nás zajímá *numerická* identita. Otázka, kterou jsme si položili na začátku, zněla: co dělá ze všech těch lidí, které vidím ve fotoalbu, jednoho a téhož člověka, bez ohledu na jejich rozdílné vlastnosti? A odpověď na tuto otázku by nám měla poskytnout teorie proudu. Říká, že k numerické identitě lidí stačí, když jsou spojeni proudem psychologických vlastností. Podle teorie proudu nejsou však lidé vytvořeni v kabinách B a C identičtí pouze specificky, ale také numericky. Jelikož však tito jednotlivci evidentně numericky identičtí nejsou (jsou dva, ne jeden), vyplývá z toho, že teorie proudu neplatí.

Upravená teorie proudu

Lze tento problém zdvojení nějak vyřešit? Snad. Někteří filozofové tvrdí, že teorii proudu lze zachránit tím, že ji pouze mírně upravíme. Stačí ji, jak tvrdí, pouze rozšířit o následující podmínku:

Pokud jsou dva výslední jedinci, kteří existují ve stejném čase, oba psychologicky kontinuální s původním jedincem, potom ani jeden z těchto výsledných jedinců není numericky identický s původním.

Jak nám tato podmínka pomůže vyřešit problém zdvojení? Při pouští, že v situaci, kdy je duplikátorem vytvořen pouze jeden člověk, je tento výsledný jedinec identický s člověkem, který vstoupil do kabiny A. Potud je to v pořádku. Ovšem pokud jsou vytvořeni

dva lidé, potom se dostává do hry právě výše zmíněná klauzule a výsledkem je, že s člověkem, který vstoupil do kabiny A, není identický ani jeden. Původní člověk přestal existovat a nyní máme před sebou dva naprosto nové lidi. Tím je tedy problém zdvojení vyřešen a teorie proudu už teď netvrdí zjevný omyl – že dva lidé, kteří vystoupí z kabin B a C, jsou jeden a tentýž člověk.

Nazýváme tuto rozšířenou verzi teorie proudu *upravená teorie proudu*.

Takto upravená teorie se sice vypořádala s problémem zdvojení, ale tím naše potíže nekončí. Upravená teorie proudu totiž produkuje velmi protiintuitivní výsledky, jak ilustruje následující příklad.

Duplikační pistole

Dejme tomu, že CIA vyvine jakýsi přístroj podobný pistoli, který vytvoří dokonalý duplikát čehokoli, na co s ním namíříte. Namíříte pistolí na sklenici s vodou, zmáčknete kohoutek a v kabině, s níž je pistole propojena, se okamžitě zhmotní do posledního atomu dokonalá kopie. Na rozdíl od dříve zmíněného duplikátoru však duplikační pistole *neničí* předmět, který duplikuje. Nadále tak vedle sebe existují duplikát i originál.

Dejme tomu, že když jednoho rána vycházíte z domu, z dodávky zaparkované na druhé straně ulice na vás tajně namíří touto pistolí agentka CIA a zmáčkne kohoutek. Hned nato se v dodávce zhmotní váš přesný fyzický duplikát (samozřejmě, že tento člověk se bude divit, kde se v dodávce vzal – bude přesvědčený, že ještě před pár vteřinami zamykal dveře domu). Člověk s vaším původním tělem mezitím nic netuše odkráčí ulicí a zahne za roh.

A teď si položte otázku: kdo z nich, pokud vůbec někdo, jsem já?

Pokud na vás agentka CIA touto pistolí namíří a zmáčkne kohoutek, přestáváte podle upravené teorie proudu existovat. Neboť nyní jsou tu *dva* jedinci, kteří jsou stejní jako ten, co vyšel ze dveří. V této chvíli tedy vstupuje do hry ona nová klauzule, o níž byla teorie proudu rozšířena, a výsledkem je, že ani jednoho z nich nelze považovat za vás.

To samozřejmě není pravda. Intuice mi říká, že ten, který odkráčel ulicí a zahnul za roh, jste vy, a ne pouze někdo, kdo je jako vy. Co na tom záleží, jestli si mezitím nějaká agentka CIA tajně vytvořila vaši kopii nebo ne? Nevidím v tom rozdíl. A přece je tomu podle upravené teorie proudu tak.

Podívejme se nyní na poněkud jiný scénář. Dejme tomu, že hned potom, co se v dodávce zhmotní vaše kopie, spadne z okna piáno a rozdrtí vás na placku. Který z těch jedinců teď budete vy?

Podle upravené teorie proudu jste přeneseni do dodávky. Ten, kdo se zhmotní v dodávce, není pouze někdo jako vy, ale jste to vy sami. Protože v tomto případě existuje pouze jeden člověk psychicky kontinuální s člověkem, který vyšel ze dveří vašeho domu.

Zdá se však, že to opět není pravda. Vy jste přece samozřejmě mrtví. Protože toho živočicha, který vyšel ze dveří vašeho domu, rozmačkal klavír. A skutečnost, že CIA v dodávce vyrobila někoho, kdo je přesně jako vy, na této skutečnosti nic nemění.

Tyto dva případy nás velmi silně táhnou zpět k teorii, u níž jsme začínali: k teorii živočišné. Protože, na rozdíl od teorie proudu a upravené teorie proudu, živočišná teorie posoudí oba případy správně. V prvním případě jste tím, který odkráčí ulicí a zahne za roh, protože je to tentýž živočich. Ve druhém příběhu, když je tento živočich zabit, jste zabiti i vy. Skutečnost, že někde jinde existuje duplikát tohoto živočicha, zde nehraje žádnou roli.

Záhada

A tak nás to vede dvěma směry. Na jedné straně, když vezmeme v úvahu případy transplantace mozku a záznamníku mozku, intuitivně velmi silně těhneme k tvrzení, že v identitě člověka nehraje tělo roli. V podobě je přece možné si s někým tělo vyměnit.

V případech duplikační pistole je však naše intuice opačná: že naše živočišné tělo ve skutečnosti hraje v naší identitě velkou roli. Pokud bychom tu neměli toto živočišné tělo – to, které máte teď –, pak bychom tu neměli vás, ale přinejlepším pouze někoho stejného jako vy.

Které intuici tedy máme věřit? A proč? To je problém, s kterým se filozofové dosud nevyřádali.

Problém zmíněný v této kapitole je ústředním tématem mého posledního příběhu. Nechám na vás, abyste rozhodli, co by měl vyprávět udělat.

Píše se rok 3222 a já se jmenuji Joe Jones. Alespoň si to myslím. Vysvětlím vám to.

Vesmírná těžební společnost Tifrap uvedla před třemi lety do provozu telematik. S jeho pomocí „teleportuje“ své zaměstnance každý den do práce sem, na Borax3, a zase zpátky. Cesta vesmírnou raketou by ze Země na Borax3 trvala stovky let. Telematik byl vyvinut za tím účelem, aby umožnil zaměstnancům Tifrapu dostat se sem během několika minut.

Dnes jsme se však dozvěděli, že je to ve skutečnosti trochu jinak. Ukázalo se, že společnost Tifrap svým zaměstnancům lhala. Vedení nám původně řeklo, že telematik přenáší lidi na Borax3 a zpátky tím, že přemisťuje jejich těla fantastickou rychlostí prostorem. Ale byla to lež. Ve skutečnosti je to takhle. Ráno vstanete a na Zemi nastoupíte do telematiku. Ten naskenuje vaše tělo. Telematik přesně zaznamená složení vašeho těla a tyto informace jsou potom přeneseny na Borax3, kde je vytvořen dokonalý duplikát vašeho těla. Vaše původní tělo se v tomtéž okamžiku vypaří. Člověk, který z telematiku na Boraxu3 vystoupí, je v každém ohledu naprosto stejný jako člověk, který do stroje vstoupil na Zemi, ale má zcela nové tělo.

Když nám bylo dnes ráno sděleno, jak telematik funguje ve skutečnosti, nijak zvlášť mě to neznepokojilo. „Jasně,“ pomyslel jsem si. „Pokaždé, když projdu telematikem, mám nové tělo. No a co? Člověk přece neumírá. Mohl bych mít sice ke svému původnímu tělu nějaké sentimentální vazby, ale co na tom, když shoří na popel? Hlavní přece je to, že jsme naživu, ne? Ve skutečnosti bych si ani nevšiml, že mám nové tělo, kdyby mi to v Tifrapu nepřiznali.“

Potom však ve mně začaly hlodat pochybnosti. Jsem vůbec stále Joe Jones? Třeba ne. Možná existuji až od dnešního rána, kdy jsem vystoupil támhle z toho zařízení. Možná, že Joe Jones shořel před třemi lety, když poprvé vstoupil do telematiku. Možná jsem pouze někdo úplně stejný jako Joe Jones. Možná telematik od té doby

pouze vytváří a potom zase zabíjí řadu lidí stejných jako Joe Jones. Pokud ano, pak paní Jonesová je už celé ty tři roky vdova a ani o tom neví. Ve skutečnosti jsem se s paní Jonesovou nikdy ani nepotkal. Mé vzpomínky na ni jsou vzpomínkami mrtvého člověka.

Společnost Tifrap nyní nabízí všem svým pracovníkům tady na Boraxu3 poslední „zpáteční“ cestu na Zemi. Je to ve skutečnosti jediný způsob, jak se dostat domů. Cesta vesmírnou lodí by trvala stovky let a za tu dobu bychom byli dávno mrtví.

Stýská se mi po paní Jonesové. Stýská se mi po mých dětech – pokud to skutečně jsou mé děti. Ale nechci zemřít. Tak co mám dělat? Mám vkročit do telematiku a zmáčknout červené tlačítko? Pokud ano, přenese mě zpátky na Zemi? Nebo zemřu? Budu to já, kdo vystoupí na Zemi a vrátí se k rodině, na kterou mám všechny ty milé vzpomínky? Nebo shořím a budu nahrazen někým, kdo je pouze úplně stejný jako já?

Co byste na mém místě udělali vy?

SOUVISEJÍCÍ KAPITOLY:

Jiné filozofické problémy týkající se mysli najdete v 8. kapitole, Podivný případ racionálně uvažujícího zubaře, v 6. kapitole, Může stroj myslet?, a v 13. kapitole, Záhada vědomí.

DALŠÍ ČETBA:

Snadný úvod do otázek, které tu byly vzneseny, najdete v:

Keith Maslin, *An Introduction to the Philosophy of Mind* (Polity, Cambridge 2001), 9. kapitola.

Zábavnou diskusi o mnohých z těchto otázek najdete také v práci Daniela Dennetta, „Where Am I“, která tvoří 39. kapitolu knihy:

Nigel Warburton (ed.), *Philosophy: Basic Readings* (Routledge, London 1999).